

TÜRKİYE'DE ÇEVİRİ EĞİTİMİ: SORUNLAR VE BEKLENTİLER

Betül PARLAK*

12-14 Temmuz 1996 tarihlerinde İstanbul Üniversitesi, Çeviri Bölümünde düzenlenen "Türkiye'de Çeviri Bölümlerinde Eğitim Koşulları ve Gelişim Olanakları" konulu toplantının bildirimlerinden oluşan *Forum: Türkiye'de Çeviri Eğitimi*⁽¹⁾ başlıklı yayın, çalışmamın çıkış noktasını oluşturmaktadır. Muğla Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi bünyesinde kurulma aşamasında olan bağımsız bir Mütercim-Tercümanlık bölümünün olası eğitim stratejisi, amaçları ve eğitim programının içeriği ile ilgili çalışmalar için adı geçen yayın Türkiye'de Çeviri Eğitiminin durumunu, önceliklerini, hedeflerini ve başlıca sorunlarını göstermesi açısından önemli bir kaynaktır. Belirtilen amaçla incelenmiş olan adı geçen yayın, doksanlı yıllarda Türkiye'de Çeviri Eğitiminin genel bir panoramasını sunmakta, temel sorunlarını ve genel beklentilerini göstermektedir.

Bengi ve Kurultay'ın sunuşlarıyla başlayan bu kaynak beş üst başlık içermektedir:

- I. Akademik Çeviri Eğitiminin Hedefleri ve Temelleri
- II. Çeviri Eğitiminin Alt Alanları
- III. Çeviri Dersinde Yöntem
- IV. Çeviri Eğitimi ve Mesleki Uygulama
- V. Çeviri Bölümlerinin Programları ve Özellikleri

Bengi adı geçen yayının önsözünde, kuramsal açıdan bir dönüm noktası yaşandığına dikkat çeker. Yeni yaklaşımların "evrensel geçerliliği olan

---

* Yrd. Doç.Dr. Muğla Üniversitesi.

(1) Sel Yayıncılık, (?), Yay.haz.Turgay Kurultay-İlknur Birandan.

doğrular üretmeyi amaçlamadıklarının, genel ilke ve kural saptama gibi” bir kaygılarının olmadığına altını çizer, “*evrenselliğin yerelliğe, nesnelliliğin öznelliğe, aynılığın farklılığa*” dönüştüğü ve karşılıklı etkileşimle birbirlerini oluşturdukları yeni bir bakış açısından söz eder. Bengi’ye göre tartışılması gereken “*çeviri kuramının çevirmenin hayatındaki yeri ve rolü*”dür.⁽²⁾

Bengi’nin değişime yönelik vurgusu çeviribilim alanında yaşanan gelişmeleri yansıtmaktadır. Bu alanla ilgilenenlerce bilinen bu değişimin daha geniş bir okur kitlesine yönelik olma gibi bir hedefi olduğu sanılmaktadır. Vurgu, kaynak odaklı ve normatif yaklaşımdan uzaklaşıldığı konusunda belirginleşmektedir. Akademik alanda bilinen ve yaşanan bu gerçekliğin, akademik alana uzak olanların dikkatini çekmeye yönelik bir işlevi varmış gibi gözükmektedir. Çeviri eğitim kurumlarının piyasa ile ilişkilerine yönelik bu vurgu Kurultay’ın önsözünde de yer aldığından “*piyasada kaynak odaklı ve normatif*” bir yaklaşımın egemen olup olmadığı sorusu akla gelmektedir. Piyasanın akademik eğitimden bağımsız gelişen çalışma koşulları ve ölçütleri, eğitimin meslek kazandırma hedefi ile örtüşmemektedir. Kurultay önsözünde, çeviri bölümlerini seçen öğrencilerin ve kurumsal yapıların çeviri bölümlerinden beklentilerini sorgulamaktadır. Bengi ve Kurultay’da yer alan bu vurgu, eğitim kurumu-piyasa ilişkisi, bu bağlamda kuram-uygulama ilişkisinin altını çizmeye yönelik görünmektedir. Nitekim, Türkiye’de çeviri eğitimi üzerine B.Ü. Mütercim Tercümanlık Bölümü öğrenci ve mezunlarıyla yapılan bir söyleşi⁽³⁾ eğitim kurumu programı ve piyasa ilişkisiyle ilgili çeşitli ipuçları sunmaktadır. Söyleşi yapılan öğrencilerden biri piyasa gerçekleri ile ilgili şunları söylemektedir:

Ben okulda anlatılanlarla, öğretilenlerle piyasada hakim olan mekanizmanın apayrı şeyler olduğunu gördüm. Okulda bize şunlar öğretilmişti: Bir çeviri yaparken mutlaka ön araştırma yapmak gerekir, yazar kimdir, nasıl bir dönemde yaşamıştır, vb. araştırılmalıdır ve bir kitap çevrilirken, en azından, baştan sona bir kere okumak gerekir. Oysa ben piyasaya atıldığımda, bana bir iş verdiklerinde, işi istedikleri zaman içinde

(2) Dipnot 1’de a.g.y. s. 9.

(3) Müge Gürsoy, Emel Ergun, “Türkiye’de Çeviri Eğitimi Üzerine B.Ü., Mütercim-Tercümanlık Bölümü Öğrenci ve Mezunlarıyla Söyleşi”, *Metis Çeviri*, 1992 Bahar, ss. 21-29.

kitabı baştan sona okumaya vakit olmadığını gördüm, araştırmaya yapmaya hiç zaman yoktu.(Erdal Güven)⁽⁴⁾

Biz piyasaya teslim olmuyoruz ama piyasa bizi teslim alıyor! İş yapmak istediğimiz gibi yapamıyoruz. Ne bir ön araştırma yapabiliyorsunuz, ne istediğiniz dili kullanabiliyorsunuz... Çeviri yaratıcılıktır diyoruz ama o yaratıcılığı kullanma imkânınız olmuyor; bu sizden beklenmiyor bile..." (Erdal Güven)⁽⁵⁾

Söyleşiye katılan öğrencilerin, bazen çeviri yaptıkları kitabın tamamını okuma fırsatı bulamadıklarından, sadece bazı bölümlerin çevirisini yaptıklarından ve zamana karşı yarıştıklarından yakındıkları gözlenmiştir. Çeviri kuramının piyasada işe yarayıp yaramadığı sorusuna verdikleri yanıtlar da uygulama alanında kuramdan yararlanmadıklarını göstermektedir:

Bence kuramla uygulama birbirlerinin farkında olsun ama fazla da dokunmasınlar birbirlerine. Bir metni redakte ederken, hataya rastladığımda bunun bir "olumsuz kaydırma" olduğunu bileyim yeter. Uygulama uygulamadır. Hataya hata da desem, "olumsuz kaydırma"da, düzeltmek zorundayım. Bunun tersine, kuramsal bir çalışma yapıyorsam ve hata tespit etmişsem, bunun beni fazlaca ilgilendirmemesi gerekir. (Dürri Tunç)⁽⁶⁾

...Kuram derslerinde hocaların görüşlerinin, kendi görüşlerimin kendi yaptıklarımla çok çeliştiğini farkettim. Ben kuram dersinde "çeviri ereğe yönelik olmalı, hedef okuru göz önüne almalısınız," diyorsam, kendi çevirilerimde çok sadık olduğumu gördüm. Bunu ders belirlememiş; çeviri yaptığım dilden kurtulamadığım için ona çok bağlı kalmışım. Sonuçta okul henüz etkilemedi! (Şebnem Susam)⁽⁷⁾

Ben kuramsal bir yaklaşım edindiğimi söyleyebilirim, ancak bunu uygulama fırsatım olmadı. Ancak okuduğum kitapların çevirisini eleştirebilmemi sağlayan da sanırım okulda edindiğim kuramsal formasyon (Erdal Güven)⁽⁸⁾

(4) Dipnot 3'de a.g.y., ss. 23-24.

(5) Dipnot 3'de a.g.y., ss. 25-26.

(6) Dipnot 3'de, a.g.y., ss. 24-25.

(7) Dipnot 3'de a.g.y., s. 27.

(8) Dipnot 3'de a.g.y., s. 27.

Söyleşiye katılan tüm öğrenciler kuramın çeviri eleştirisi bağlamında yararlı olduğu konusunda birleşmiş görünüyorlar, uygulamada yararlandıkları konusunda bir vurguya rastlanmıyor. Bu söyleşi öğrencilerin beklentileri ve meslek seçimindeki öncelikleri konusunda da görgül olmasa da izlenimsel veriler sunuyor. Bunlardan en önemlisi bölüm seçiminin bilinçli değil rastlantısal olduğu, öğrencilere yazınsal çevirinin daha çekici geldiği (öğretilebilir alanlar içinde en zor olanı), üçüncüsü eğitim kurumu ve programının olanaklarının hiçbir alanda uzmanlaşmaya izin vermediğidir. Söyleşi yapılan öğrencilerden Şebnem Susam çeviri eğitiminde uzmanlaşma konusunda şunları söylemektedir:

Eğitiminin en çok çeviri genel kültürü almama katkısı olduğunu düşünüyorum. Dört yıl içinde her türlü çevirinin öğretilmesi zaten imkansız, sadece tanıtma olarak verilebiliyor. Araştırma kısmı öğretiliyor ve gerisi öğrenciye bırakılıyor; okuldan çıktıktan sonra girdiği işte, seçtiği dalda uzmanlaşabilir.⁽⁹⁾

Akademik Eğitimin Hedefleri ve Temelleri üst başlıklı bölümde yer alan Kurultay'ın "Neler Olmazsa Çeviri Eğitimi Olmaz?" başlıklı yazısında, "çeviri eğitiminin amacının her konuda uzmanlaşmayı sağlamaya yönelik olmadığını" vurgulamaktadır. Kurultay çeviri bölümü mezunları ve öğrencilerinin sahip olması gereken beceriler, dil, kültür, bilgi, iletişim ve çeviri edimi alanlarında sahip olması gereken donanım⁽¹⁰⁾ konusunda çeşitli ölçütler verir. Bu ölçütler çeviri eğitiminin öğrenci merkezli bir karakter taşıdığı ve öğrenciden beklentilerin yüksek olduğu izlenimi vermektedir. B.Ü. öğrencileri ile yapılan söyleşide "çevirinin öğretilirliği" konusundaki bir soruya öğrencilerden Dürrin Tunç'un verdiği yanıt da, eğitim kurumunun öğrenciden beklentilerini yeniden gözden geçirmesi gerektiğini hissettirmektedir:

...bence "öğrenilemez" kategorisine giren bir şey var ki, o da dil bilinci. Dili bilmek değil, bundan kastettiğim. Dili dinleyebilmek, metne kulak vermek, metnin ritmini yakalayabilmek.⁽¹¹⁾

⁽⁹⁾ Dipnot 3'de a.g.y. s.23.

⁽¹⁰⁾ Dipnot 1'de a.g.y., ss.23-30.

⁽¹¹⁾ Dipnot 3'de a.g.y. s.22.

Tunç'un vurgusu dil bilinci ile ilgilidir. Gerek kaynak, gerek erek dilin tüm kullanım alanlarını, biçimlerini, değişkelerini, özel alanlarını ve terimlerini bilmek kuramsal olarak olanaksızdır. Ancak, Kussman'ın vurguladığı gibi, çeviriye, belli bir dil bilinciyle sorun çözme süreci olarak yaklaşmak ya da yaklaşmayı bilmek daha gerçekçi bir hedef olarak görünmektedir.⁽¹²⁾

Nitekim, Türkiye'de Çeviri Eğitimi Üzerine Veysel Atayman, Işın Bengi ve Tahsin Yücel ile yapılan söyleşide⁽¹³⁾ de öğrencilerin dil bilinci ve dil kullanımlarındaki özensizliğe dikkat çekilmektedir. Söyleşiye katılanlar, "yabancı dil öğretim yöntemlerindeki yüzeyselliğin, anadil öğretme ve kullanım politikalarındaki eksikliklerin" altını çizerek. Ülkemizde, öğretim kurumlarında dil bilincinin geliştirilmesine yönelik bir çabadan söz edilemez. Kendi dilinin kullanım ve anlatım olanaklarını, yazım ve sözdizim kurallarını bilmeyen öğrencilerle karşı karşıya olduğumuz gerçeği yadsınamaz. Bu nedenle, eğitim kurumlarının öğrencilerden beklentilerinin ve hedeflerinin gözden geçirilmesi gerekir. Kurultay'ın mezunlarında bulunması gereken beceriler ve donanım konusundaki ölçütleri de eğitim programlarıyla öğrencide böyle bir gelişim ve değişim hedeflediklerini göstermektedir. Eğitim süresi ve sınırları bu hedefi gerçekleştirmeye olanak verir mi? Çeviri bu ölçütler ve beklentilere göre öğrenci merkezli bir eğitim alanına dönüşmektedir, eğitimde öğrencinin sorumluluğu, kişisel beceri ve donanımı önemli bir yer edinmektedir. Eğitimin öğrenciden beklentileri yüksek olduğu için ya özel bir sınavla öğrenci alınmalı ya da bu beklentileri eğitim programına dahil edecek bir gelişim süreci izlenmelidir. Bir başka seçenek de, uzmanlık alanlarını eğitim programına dahil eden çeviri eğitiminin Yüksek Lisans düzeyinde sürdürülmesi olabilir.⁽¹⁴⁾

Kısaca toparlamak gerekirse her iki önsözde de, temel sorununun bilimsellik ve nesnellik, piyasa ve eğitim kurumu ilişkisi, öğrenci beklentisi ve akademik programın sundukları, kuramın eğitim programında yeri ve uygulamayla ilişkisinin sorgulanması olduğu görülür. Bilimsellik ölçütü

⁽¹²⁾ Kussmaul Paul, *Training the Translator*, Amsterdam, John Benjamins, 1995, s. 9.

⁽¹³⁾ Emel Ergun, Turgay Kurultay, "Türkiye'de Çeviri Eğitimi Üzerine Veysel Atayman, Işın Bengi, Tahsin Yücel'le Söyleşi", *Metis Çeviri*, Bahar 1992, ss.12-20.

⁽¹⁴⁾ Fen-Edebiyat Fakültelerindeki tezsiz yüksek lisans programından bu tür bir uzmanlaşmaya izin verecek biçimde yararlanılıp yararlanılmayacağı araştırılmalıdır.

olarak da belli bir kurama bağılı kalış ve o kuram ekseninde hareket etme önceliği ya da zorunluluğu göze çarpıcı unsurdur. Bu durumda bilimsellik ve nesnellik anahtar sözcüklere dönüşürken, uygulanan ölçütlerin bu tanımlar içinde ne biçimde ve ne ölçüde yer aldıkları ve beklentilerle ne oranda örtüşükleri temel soruna dönüşür.

Bu noktada eğitim kurumu-piyasa ilişkisinin gözden geçirilmesi, oluşturulması ve iletişim etkinliğinde sürekliliğin sağlanması çeviri eğitiminin hedefleri arasında yer alabilir. Eğer amaç meslek eğitimine ağırlık vermekse bu zorunlu görünmektedir. Piyasa ile ilişkinin önemli bir yolu da ona müdahale etmek olabilir. Bu noktada, çeviri yanlışlarına dikkat çekmenin yararlı olabileceği düşüncesindeyim. Kurultay ise, çeviri bölümlerinin “*bu tür sorunları ortadan kaldırmak için gerekli olduğu gibi bir mantıktan uzak durmak gerektiği*” düşünmektedir. Böyle bir anlayışın “*çeviri eğitimi, bir dil ve alan bilgisi eğitimi olarak görmek durumuna düşürebileceği*”⁽¹⁵⁾ kaygısını taşımaktadır. Ancak, bu tür yanlışlara dikkat çekilmediği sürece eğitim kurumu olarak çeviri bölümü ve piyasa ilişkisi nasıl sağlanabilir? Bu tür çeviri yanlışlarını sadece dil ve alan bilgisi yetersizliği ile sınırlamak çeviri ediminin temel sorunsalını (Her dil bilen çeviri yapabileceği inancı, piyasanın kendi kuralları ile işlediği gerçeği) yadsımak anlamına gelmez mi? Bu yanlışlara dikkat çekmek piyasa da uzman çevirmen gereksinimini hissettirecek bir eyleme dönüşmez mi?

O halde akademik eğitimin amaçlarının gözden geçirilmesi ve belirlenmesi, bu amaçlar doğrultusunda kararlar alınması gelişmeyi sağlayan bir aşama olabilir. Kurultay: “*Çeviri eğitiminin doğal ve herkesçe paylaşılan çıkış noktası, mesleki anlamda çevirmenliği öğretme amacı*” olduğunu vurgularken, kendi bölümlerinin amacını şöyle özetler:

...üniversite olarak amacımız belli bir uygulama alanında çeviri becerisi kursu vermek değil, çeviriye kendi gerçekleri içinde bütünsel bakışı sağlamaktır. Bu da belli bir bilinci, karşılaştırmalı bilgiyi ve koşullara uyum yeteneğini geliştirmek anlamına gelir ve kuramsal bir alt yapı olmaksızın gerçekleştirilemez.⁽¹⁶⁾

---

(15) Dipnot 1’de a.g.y. s. 25.

(16) Dipnot 1’de a.g.y. s. 26.

Bu noktada Kurultay'ın ele aldığı temel sorunsal akademik eğitimin çerçevesi ve akademik eğitim ile beceri kursu arasındaki farklılıktır. Doğal olarak bu en yakıcı ve en ivedi biçimde yanıt bekleyen sorundur. Akademik eğitimin kurs ve beceri kazandırma niteliğinde olması üniversite öğrencisine düşünsel anlamda ne kazandıracaktır? Nitekim Hans G.Hönig çeviri eğitiminin salt bir meslek eğitimi olarak nitelenip nitelenemeyeceği konusundaki soruyu şöyle yanıtlamaktadır:

Bu eğitim diğer bilim dallarındaki gibi akademik bir eğitimidir. Çünkü meslek eğitiminin ötesinde öğrencilerin toplum, dil ve düşünce arasındaki temel bağları görmelerini ve fikir edinmelerini sağlıyor.⁽¹⁷⁾

Bu çalışmanın çıkış noktası olan yayında, Atayman da çeviri eğitiminin hedeflerini gözden geçirmek gerektiğini vurgulamaktadır:

Yetmiş yılı resmi politika olmak üzere yaklaşık birbuçuk asırdır, resmi kültürünün önemli bölümünü ithal eden, hukukunu bile çeviri metinlerle kurmuş –ama bunlara çarpık anlamlandırmalarla pratik içerikler yüklemek durumunda kalan – bir toplumda çeviri eğitimi devasa bir sorumlulukla karşı karşıyadır. Böyle bir ortamda çeviri eğitimi salt araçsallaştırılmış pazar bilgisine dayandırmak istemek hedefleri cüceleştirmek anlamına gelir.⁽¹⁸⁾

Atayman kültürel birikimimizin çeviri etkinliğine dayanan bir bütüncü üzerinde şekillendiğine dikkat çekmektedir. Ülkemizde yaşanan Batılılaşma ve Aydınlanma döneminde çeviri etkinliğinin taşıdığı biçimlendirici etki hatırlandığında⁽¹⁹⁾, çeviri eğitiminin betimleyici alanının kaynak metin/erek metin ikilisinin biçimsel karşılaştırılmalarından çok, nasıl bir kültürel birikim üzerine şekillendiğimize yönelik olması bilimsel anlamda daha fazla veri sağlayacaktır. Rönesans dönemini yaşamayan ülkemizde bir Hümanizma ve Aydınlanma dönemi hedeflenmiştir. Hümanizma İtal-

---

(17) Turgay Kurultay, "Almanya'da Çeviri Eğitimi Uygulamaları ve Çeviri Öğretiminin Yöntem Sorunları Üzerine Hans G.Hönig'le Söyleşi", *Metis Çeviri*, 1992 Bahar ss.30-36.

(18) Dipnot 1 'de a.g.y. s.15.

(19) Özlem Berk, "Bir Türk kimliği yaratmada Tercüme Bürosu ve kültür politikaları: Çevirilerin yerelleştirilmesi", *Toplum ve Bilim*, s.85, ss.156-171., Yaz 2000.

yan kültürüne, Aydınlanma Fransız kültürüne ait iki farklı yenilenme hareketidir. Birbirinden farklı dönemlere ve kültürlere ait iki farklı yenilenme hareketinin Batılılaşma ölçütü olarak görülmesi, benimsenmesi ve kültürel biçimlenmemiz için kullanılması sayısız kültürel ve bilimsel yarar taşımıştır kuşkusuz. Ancak, seçilen metnin, kullanıldıkları kültürlerin geçirdikleri aşamaları yaşamayan bir toplumdaki biçimlendirici etkisi tartışmaya açıktır. Metnin kullanım bağlamı, metni kullanan kültür, bu kültürün yaşadığı tarihsel, toplumsal ve ekonomik koşullar bizimkinden çok farklıdır. Tüm bu farklılıkları gözetmeden yaşanan Aydınlanma dönemimizin istenen sonuçları elde edememesinin nedeni “ithal kültür”ün ne kadar yerleştirilirse yerleştirilsin yine de yabancı kaldığı anlamına gelir mi? Bu döneme ait yapılacak betimlemeli çalışmalar, çeviri yoluyla oluşan entelektüel kültür birikimimizin niteliğini, metin seçilme ölçütlerini, seçilen metinler ile istenen hedeflere ulaşıp ulaşılmadığını, çevirmen özelliğinin erek metin oluşumundaki etkisini görmemizi sağlayacaktır. Çeviri eğitiminde böyle bir alan bilimsel gelişmeye katkıda bulunmanın yanı sıra, kendi bilimsel kültürümüzle eleştirel bir yüzleşmeyi de gerçekleştirmemizi sağlayabilir.

Çıkış noktası aldığımız yayının ikinci üst başlığı “Çeviri eğitiminin alt alanları” dır. Bu bölümde yer alan tüm yazılar alan bilgisi anlamında önemli veriler içermektedir. Özellikle Erten’in “Tıp Terminolojisi ve Tıp Metinlerinin çevirisi”⁽²⁰⁾ ile ilgili yazısı iki açıdan dikkate alınması gerekir. Birincisi sağlık tüm insanları ilgilendiren bir alandır ve sadece doktorların egemenliğindeki özel bir dil hastaların durumları konusunda yeterince bilgilenmemelerine neden olmakta, hasta ve doktor arasındaki anlaşmazlığı arttırmaktadır. İlaç prospektüslerinin sadece doktorların anlayabileceği bir dilde yazılması ise olası yaşamsal tehlikelerin ve tehditlerin kullanıcı tarafından bilinmemesine neden olmaktadır. Prospektüslerin anlaşılır hale getirilmesi sadece etik değil hukuksal bir sorun da teşkil etmektedir. Hastanın prospektüsü okumadan ya da okuduğunu anlamadan yaptığı kullanımlardan doğacak zararın bir muhatabı olmalıdır. Günümüzde ötenazinin, intihara ve açlık grevlerine müdahalenin etik olup olmadığının tartışıldığı bir ortamda, ilaç prospektüslerinin bu biçimiyle dolaşımda olması gayri etik ve hukuk dışıdır. Prospektüslerin anlaşılabilirliği nedeniyle doğan ya da doğabilecek zararların muhatabı aranmalıdır. Doktorlar mı?

(20) Dipnot 1’de a.g.y., ss. 49-55.

Yoksa ilaç şirketleri mi? Bu açıdan bakıldığında tıp terminolojisi çevirisinin doğrudan kamu yararını ilgilendiren bir boyutu vardır ve bu konuda çeviri bölümleri uyarı sorumluluğu üstlenmelidir. İkinci ilginç nokta ise doktorların kendi aralarında, reçetelerde, tahlil sonuçları ve raporlarda kullandıkları dil ile ilgilidir. Günlük dile böylesine yabancı bir dil kullanımı bilimin ulaşılmazlığı ve seçkinliği anlamına mı gelmektedir? Bu dilin kullanımda olmasının nedeni tıp terminolojisinin değişmezliği ilkesi ile mi ilgilidir? Böyle bir gereksinim duyulmaması tıp alanında tüm sorunların çözümlendiği anlamına gelir mi? Tıp öğrencileri, kendi bilim dallarına ait terimleri mutlaka belli bağlamlara göre kullanmakta ve olası anlama ve aktarım sorunlarını bağlamsal seçimleriyle aşabilmektedirler. Ama tıp öğrenimine yeni başlayan öğrencilerin kullandıkları terimlerin içerdikleri olası anlamları, yan anlamlarını ve göndermelerini bilmelerinin onların bilimsel gelişimine sağlayacağı yararı da yadsımamak gerekir.

Eruz'un "Çeviri Eğitiminde Uzmanlık Çevirisi olarak Hukuk Alanı" başlıklı yazısı da benzer bir sorunu gündeme getirmektedir. Çok eski bir dille yazılan noter belgelerinin çevirisi önemli bir sorun yaratmaktadır. Hukuk alanında kullanılan dilin kendine özgülüğü ve eskiliğinden doğacak maddi ve manevi zararlarında da bir muhatabı olmalıdır. Çeviri bölümlerinin ve ilgili kurumların bu konulara dikkatini çekmek gibi bir sorumluluk üstlenmesi gerekir.

SONUÇ:

Bu çalışma, kaynak aldığı yayının tüm bildirimlerini irdelemeyi hedeflememiştir. Çeviri eğitiminin amacı, eğitim kurumu piyasa ilişkisi, ülkemizde kuram-uygulama ilişkisi, öğrenci ve öğretim kurumu beklentileri, bazı alt alanların kamusal alanlarla ilişkilerine dikkat çekmek uygun görülmüştür. Eğitim kurumu ve piyasa ilişkisini belirleyen etkenleri saptamak için sorgulama temelli araştırmalar yapılması daha fazla veri elde edilmesini sağlayacaktır kuşkusuz. Akademik çeviri eğitiminin en önemli hedefi meslek edindirme olarak saptandığında bu tür sorgulamaların gerekliliği de kaçınılmaz olacaktır. Eğitim alanında çözülmüş bir sorun olan kuram-uygulama ilişkisinden Bengi ve Kurultay'ın özel bir vurgu ile söz etmeleri, öğrencilerin, çeviri eğitimine yabancı akademik alanların, özel alanların ve piyasanın çeviriye ve ilgili eğitim kurumuna, kaynak odaklı ve kurallayıcı bir önyargıyla yaklaştıklarını ve beklentilerinin bu yönde geliş-

tiğini düşündürmektedir. Öğrencilerin ilk yıllarda hazır reçeteler istemele-ri, bir metnin doğru tek bir çevirisi olabileceğine duydukları “sarsılmaz” inanç, yakıcı “kural” gereksinimleri de bu vurguyu kaçınılmaz kılmış ola-bilir. Her okuma ve yorumlama öznel bir etkinliktir aynı çeviri gibi, ülke-mizdeki çeviri eğitimine büyük çaba ve özveri ile önemli katkılar sağlamış olan Bengi ve Kurultay’ın önsözlerindeki vurgularını doğru anlayıp anla-madığımı bilemiyorum. Ama bana Montale’nin şu iki dizesini anımsattı-ğımı söylemek isterim:

Bugün sana söyleyebileceğimiz tek şey

Ne olmadığımız ve ne istemediğimizdir⁽²¹⁾

KAYNAKÇA

Berk, Özlem, “Bir Türk Kimliği Yaratmada Tercüme Bürosu ve Kültür Politikaları: Çevirile-rin Yerelleştirilmesi”, *Toplum ve Bilim*, Yaz 2000.

Ergun, Emel-Kurultay, Turgay, “Türkiye’de Çeviri Eğitimi Üzerine Veysel Atayman, Işın Ben-gi, Tahsin Yücel’le Söyleşi”, *Metis Çeviri*, Bahar 1992.

Forum: Türkiye’de Çeviri Eğitimi, Sel Yayıncılık, (?), Yay.haz.Turgay Kurultay-İlknur Biran-dan.

Gürsoy, Müge-Ergun, Emel, “Türkiye’de Çeviri Eğitimi Üzerine B.Ü., Mütercim-Tercümanlık Bölümü Öğrenci ve Mezunlarıyla Söyleşi”, *Metis Çeviri*, Bahar 1992.

Kurultay, Turgay, “Almanya’da Çeviri Eğitimi Uygulamaları ve Çeviri Öğretiminin Yöntem Sorunları Üzerine Hans G.Hönig’le Söyleşi”, *Metis Çeviri*, Bahar 1992.

Kussmaul Paul, *Training the Translator*, Amsterdam, John Benjamins, 1995.

⁽²¹⁾ Codesto solo oggi possiamo dirti:

Ciò che non siamo, ciò non vogliamo:

Montale Eugenio, *Ossi di seppia*, Torino, Gobetti, 1925.